

Vállalati hitelek és betétek alakulása Romániában és Erdélyben *

Románia az EU-s mezőnyben utolsó helyen szerepel az egy vállalatra jutó hitelállományt tekintve, a betétállományt illetően pedig az utolsó előtti helyen, megelőzve Bulgáriát. Az elmúlt tizenhárom évben (a 2008-as válságot követően) a romániai vállalatok tartalékai a duplájára nőttek, a hitelállomány viszont csak a negyedével bővült, és ezzel az infláció alatt maradt.

Erdélyben az egy vállalatra jutó hitelállomány 2019-re került vissza a válság előtti szintre. Ez átlagosan 33 ezer eurót jelent, ami kevesebb mint fele a bukarestinek, és kevéssel nagyobb, mint a többi történelmi régióban. A székelyföldi vállalatoknak alacsony a hiteltartozása, 2019-ben az erdélyi átlag felét sem érte el, ez a 2008-as állomány kevesebb mint 60%-át jelenti. Az egy vállalatra jutó betétállomány tekintetében még jelentősebb a különbség a főváros és a vidék között, az erdélyi vállalatokra jutó 25 000 eurónyi megtakarítás a bukaresti átlag negyede. Az erdélyi régiók közötti eltérések nem számottevőek, ami annak is köszönhető, hogy az elmúlt tizenhárom évben a gazdaságilag elmaradottabb megyékben nőttek a leginkább a vállalatok pénzügyi tartalékai.

A járvány első évében – 2020. március és 2021. február között – a hitelállomány több mint 5%-kal, a betétállomány pedig közel 15%-kal bővült, a betétállomány ilyen mértékű növekedésére 2008 és 2020 között nem volt példa.

1. Bevezető, módszertani megjegyzések

Elemzésünkben a nem pénzügyi vállalatok¹ hitel- és betétállományának az összetételét és változását vizsgáljuk a 2008 és 2020 közötti időszak-

* Az elemzésben Diósi László, a Romániai Magyar Üzleti Egyesület elnöke, a Mobias-banca és az OTP Group vezérigazgatója nyújtott szakmai segítséget

¹ A nem pénzügyi vállalatok szektora olyan vállalatokból áll, amelyek piaci termelők, és amelyek fő gazdasági tevékenysége áruk és nem pénzügyi szolgáltatások előállí-

ban. Erre az Európai Központi Bank, valamint a Román Nemzeti Bank (RNB) havi rendszerességgel közzét jelentései alapján van lehetőség, amelyeket az adott országban működő bankok és hitelintézetek² kimutatásai alapján összesítenek.

Fontos megjegyezni, hogy ezek a kimutatások elsősorban monitoring-céllal készülnek, a bankrendszer pénzügyi stabilitásának, kockázati kitettségének, betétgyűjtési és hitelezési hatékonyságának a nyomon követését szolgálják. Az adatok gyűjtésének eredeti fókuszja tehát a pénzintézetekre irányul, mi viszont a vállalatok kölcsön-, illetve betétállományának az elemzéséhez használjuk, másodlagos adatforrásként. A hitelezésnek és a megtakarításnak vannak egyéb formális és informális módozatai, amelyek nem kerülnek be az RNB összesítéseibe. Ezeknek a gyakorlatoknak az elterjedtsége eltéréseket mutathat típusonként, de regionálisan is (pl. vidékiesebb vagy urbanizáltabb régiók között). Fontos azt is megjegyezni, hogy a vállalatok finanszírozásának vannak egyéb módozatai is (befektetés, kötvény, illetve részvénykibocsátás), amelyekre ebben a vizsgálatban nem térünk ki. Elemzésünk ilyen értelemben tehát a vállalatok pénzügyi erőforrásainak, illetve a pénzgazdálkodási gyakorlatainak az egészére vonatkozóan nem teljesen reprezentatív.

Előfordulhat továbbá, hogy azok a vállalatok, amelyek több helyszínen is tevékenykednek, a hitel-, illetve betétügyleteiket azon a településen bonyolítják, ahol a központi székhelyük van. Mivel a nagyobb vállalatok a központi székhelyüket jellemzően a nagyobb városokban, ezek közül is leginkább a fővárosban működtetik, az ország többi régiójában zajló pénz-

tása. Ide tartoznak az önálló ügyvitelű vállalatok (regii autonome), a nemzeti vállalatok (societăți naționale), az állami vagy magántulajdonú kereskedelmi társaságok (SA, SRL, SNC, SCS, SCA), a szövetkezetek, a mezőgazdasági társaságok, valamint a nonprofit szektornak az a része, ami kifejezetten a nem pénzügyi vállalatok szolgáltatában áll. Az egyéni és családi vállalkozások (PFA, AF, ÎI stb.) nem képezik részét a nem pénzügyi vállalatok szektorának. Ezeknek a tevékenysége nem különül el az őket tulajdonló, működtető háztartás tevékenységétől, ezért a háztartások szektorába tartoznak. Forrás: Román Nemzeti Bank: Ghid pentru încadrarea unităților din economia națională în sectoare instituționale conform Sistemului European de Conturi SEC 2010.

² A bankok és hitelintézetek (együttesen: Monetary Financial Institutions) listája elérhető itt: https://www.ecb.europa.eu/stats/financial_corporations/list_of_financial_institutions/html/daily_list-MID.en.html. Az elemzésben bemutatott nemzetközi adatsorok ezeknek a pénzintézeteknek a havi kimutatásaiból származnak, amelyek az Európai Központi Bank adattárában érhetőek el: <https://sdw.ecb.europa.eu/browse-Explanation.do?node=1491> (letöltve 2021. április 23-án).

ügyletek volumene valójában nagyobb lehet, mint amit ezek a statisztikák mutatnak.

Az elemzésben előbb a hitel-, majd a betétállományra vonatkozó adatokat mutatjuk be. Mindkét alfejezetben először a romániai adatokat hasonlítjuk össze az EU-s statisztikákkal, ezt követően az országon belüli nagyrégiók, végül pedig az erdélyi régiók között mutatkozó eltéréseket vizsgáljuk meg, különös tekintettel a magyarok által sűrűbben lakott területekre. Az elemzés végén – a járványhelyzetre való tekintettel – a hitel- és a betétállománynak az elmúlt egy évben bekövetkezett változásait mutatjuk be.

A közölt adatok értelmezéséhez fontos megjegyezni, hogy a vállalati szektorban fokozottan érvényes az, hogy az alacsony hitel- és a magas betétállomány általában nem kedvez a vállalkozások fejlődésének, belassulhat a tőke forgási sebessége, ez pedig gazdasági visszaeséshez vezethet.

2. Bankhitelek

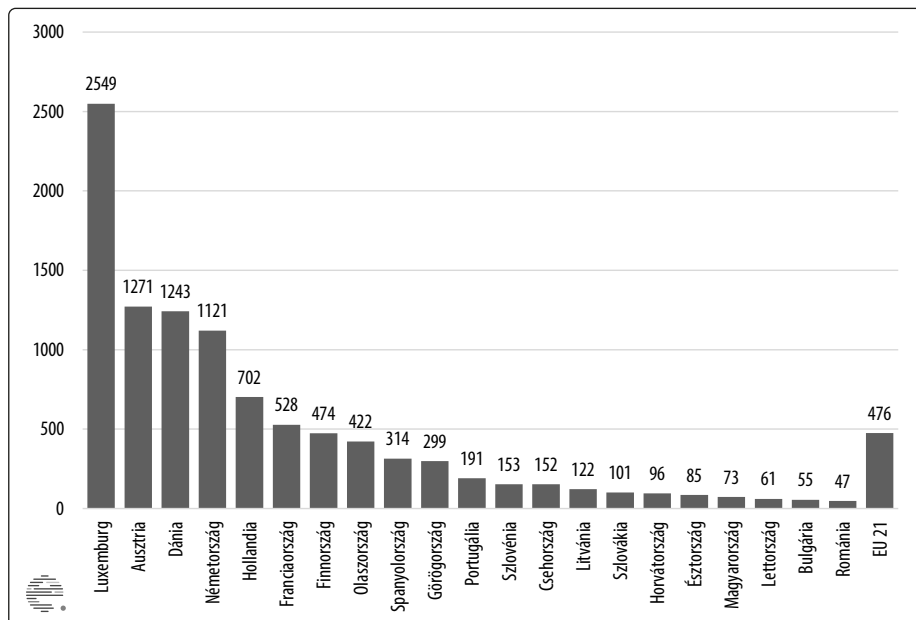
Romániában a nem pénzügyi vállalatok teljes hitelállománya 2021 januárjában³ 25,6 milliárd euró volt. Az Eurostat legfrissebb, 2018-as nyilvántartásai szerint a nem pénzügyi szektorokban tevékenykedő, önálló jogi személyiséggel rendelkező vállalatok és vállalkozások – a romániai elnevezéstan szerint: kereskedelmi társaságok – száma 539 125 volt.⁴ A két mutató hányadosát minden olyan EU-s országra kiszámoltuk, ahol az adatok elérhetőek voltak. Eszerint az egy vállalkozásra jutó hitelek volumene Romániában 47 ezer euró volt, amivel a bevont 21 tagállam közötti rangsorban az utolsó helyen szerepel, Magyarország (73 ezer euró), Lettország (61 ezer euró) és Bulgária (55 ezer euró) mögött.

³ Az állományadatok mindig a hónap utolsó napján jegyzett hitel-, illetve betétmenyiséget jelentik. Az állományadatokat euróban mutatjuk be, a lejben megjelenített összegeket szintén a hónap utolsó napján érvényes nemzeti banki árfolyamon számoltuk át euróra. <https://www.bnr.ro/Cursul-de-schimb--7372.aspx>

⁴ Eurostat: Business demography by legal form (tábla kódja: BD_9AC_L_FORM_R2), https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/BD_9AC_L_FORM_R2__custom_319574/default/table?lang=en (letöltve 2021. április 23-án).

Az elemzésbe a jogi személyiséggel rendelkező vállalatokat vontuk be, ami a „korlátozott felelősségű társaságok” (LLC) és a „partnerség, szövetkezetek és egyesületek” (partnership, co-operatives, associations) kategóriák alatt szereplő vállalatok összegét jelenti. A nem pénzügyi vállalkozások számát úgy kaptuk meg, hogy a vállalatok teljes számából (B-S_X_K642) kivontuk az alábbi kategóriákhoz tartozó vállalatok számát: K_X_K642, K64_X_K642, K65, K66 (NACE Rev. 2 kategóriák).

1. ábra Egy vállalatra jutó hitelállomány (ezer EUR, 2021. január)



Forrás: Európai Központi Bank, MFI-mérlegstatisztika; Eurostat, vállalati demográfia⁵

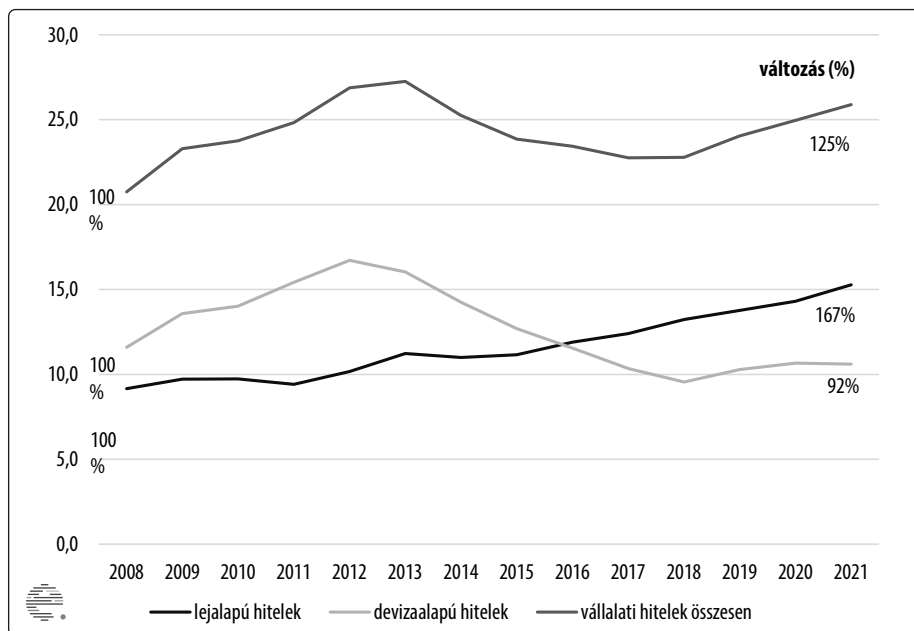
A vállalati hitelállomány Romániában 2008 és 2021 januárja között mintegy negyedével nőtt. Először 2008 és 2013 között 20,7 milliárdról 27,3 milliárdra emelkedett, majd enyhe csökkenés után 2021 januárjára megközelítette a 26 milliárdos szintet. Az első növekedési szakaszban a deviza-, a másodikban pedig a lejben felvett hitelállomány növekedése volt jellemző. 2021 januárjában a vállalati kölcsönök 41%-a volt devizahitel, 2008 óta ez a mennyiség 8%-kal csökkent, a lejalapú hiteleké viszont 67%-kal nőtt. A hitelek futamidejét tekintve egy jelentős elmozdulás figyelhető meg a hosszabb lejáratú kölcsönök irányába: az 1–5 év közötti lejáratú hitelek 45%-kal, az 5 év felettiak pedig 79%-kal nőttek, az 1 évnél hamarabb visszafizetendő kölcsönök aránya ezzel szemben 29%-kal csökkent. Összességében elmondható tehát, hogy a 2008-as válság lecsengésével (2012–13-tól kezdődően), a szigorúbb hitelkínálati korlátok dacára, újra felélénkült a

⁵ Hitelállományra vonatkozó adatsorok: Európai Központi Bank, MFI-mérlegstatisztika: <https://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=1000003157> (letöltve 2021. április 23-án).

Vállalatok számára vonatkozó adatsorok: Eurostat, Business demography by legal form (tábla kódja: BD_9AC_L_FORM_R2), https://ec.europa.eu/eurostat/data-browser/view/BD_9AC_L_FORM_R2__custom_319574/default/table?lang=en (letöltve 2021. április 23-án).

hitelezés, ezzel együtt pedig fokozatosan zsugorodott a magasabb kockázati kitettségű – rövid távra, devizában felvett – hitelállomány.

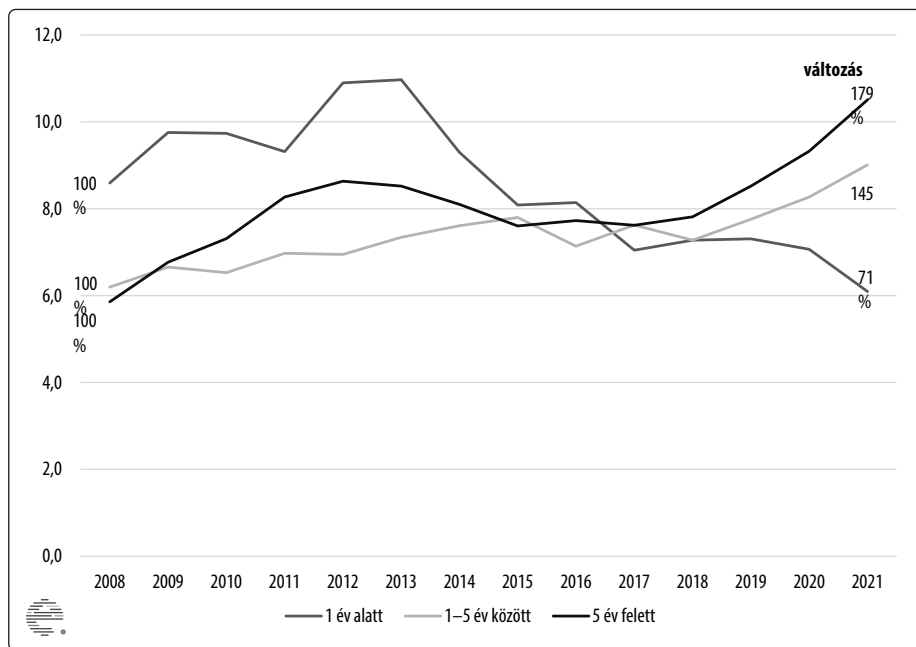
2. ábra A vállalati hitelállomány és annak relatív változása Romániában a hitel pénzneme szerint (2008. január – 2021. január, milliárd EUR, ill. %)



Forrás: Román Nemzeti Bank, hitelek és betétek területi statisztikája; Országos Statisztikai Intézet, vállalati demográfia⁶

⁶ A hitelállományra vonatkozó adatok: Román Nemzeti Bank: Credite și depozite în profil teritorial, <https://bnr.ro/Credite-si-depozite-in-profil-teritorial-3171.aspx> (letöltve 2021. április 23-án).

3. ábra A vállalati hitelállomány és annak relatív változása Romániában a hitel futamideje szerint (2008. január – 2021. január, milliárd EUR, ill. %)



Forrás: Román Nemzeti Bank, havi jelentések⁷

A vállalati hitelállomány alakulásában jelentős regionális különbségek vannak. Miközben Moldvában alig 12%-os, a fővárosban és környékén közel 40%-os volt a növekedés, de átlaghoz közeli mértékű volt a Havasalföldön is (22%). Erdélyben 14%-os emelkedés mellett 2021 januárjában 7,4 milliárd euró volt a teljes vállalati hitelállomány, ami a romániai volumen 31,2%-át tette ki.

Az erdélyi régiókban ennél is nagyobb divergenciát tapasztalunk a hitelállományt és annak változását illetően. A legkevesebb kölcsönt a székelyföldi vállalatok vették fel. 2021 januárjában ennek értéke 190 millió euró volt, ami kevesebb mint 60%-a a 2008-ban szerződött keretnek, és a teljes erdélyi hitelvolumen mindössze 2,6%-át tette ki. Észak-Erdélyben a vállalkozások hiteleinek összértéke 584 millió euró volt, ami a 2008-as szintnek felelt meg. A Partiumban az elmúlt tizenhárom évben ötödével, 1241-ről 990 millióra csökkent a hitelállomány. A hitelek aggregált értéke Közép- és Dél-Erdélyben nőtt jelentősen (27, illetve 40%-kal), 2021 januárjában elérte a 1666, illetve a 2307 millió eurót.

⁷ Román Nemzeti Bank, havi jelentések: <https://www.bnr.ro/PublicationDocuments.aspx?icid=1182> (letöltve 2021. május 14-én).

Romániában 2019-ben 41 237 euró hitel jutott egy vállalkozásra.⁸ A főváros és a vidék között ebben a tekintetben nagyok a különbségek: míg egy Bukarestben vagy Ilfovban működő vállalatnak 2019-ben közel 72 ezer eurónyi tartozása volt, ez az összeg egy átlagos erdélyi vállalkozás esetében csupán 33 ezer, egy havasalföldinél pedig 30 ezer euróra rúgott. A vizsgált időszakban a hitelek egy vállalatra jutó mennyisége Erdélyben szinten maradt, Moldvában enyhén csökkent, Havasalföldön és Bukarest–Ilfovban pedig növekedett.

1. táblázat Vállalati hitelállomány a nem pénzügyi szektorban

Régiók	Vállalati hitelállomány (millió EUR)				Egy vállalatra jutó hitelállomány (ezer EUR)		
	2008	2021	2021 (%)	Vált. (%)	2008	2019	Vált. (%)
Románia	20 746	25 883	100,0	25	37 848	41 237	9
Erdély	6480	7367	31,2	14	32 865	33 172	1
Moldva	2653	2966	12,8	12	32 246	31 026	-4
Havasalföld	3798	4615	18,3	22	26 976	29 595	10
Bukarest–Ilfov	7814	10 935	37,7	40	61 108	71 778	17
Erdély	6480	7367	100,0	14	32 865	33 172	1
Székelyföld	327	190	2,6	-42	24 717	14 585	-41
Közép-Erdély	1314	1666	22,6	27	31 939	33 463	5
Partium	1241	990	13,4	-20	38 465	32 025	-17
Dél-Erdély	1691	2370	32,2	40	33 402	39 202	17
Bánság	1340	1566	21,3	17	32 170	32 712	2
Észak-Erdély	567	584	7,9	3	31 051	30 734	-1

Forrás: Román Nemzeti Bank, hitelek és betétek területi statisztikája; Országos Statisztikai Intézet, vállalati demográfia⁹

Az erdélyi régiók között is számottevőek az eltérések: miközben egy átlagos székelyföldi vállalkozás hiteltartozása 2019-ben az erdélyi átlag felét sem érte el (14 585 euró), egy dél-erdélyi vállalkozásé jóval meghaladta azt (39 202 euró). Ezek a különbségek 2008-ban messze nem voltak ennyire je-

⁸ Az aktív vállalkozások számát legutóbb 2019-re közölte az Országos Statisztikai Intézet, így az egy vállalkozásra jutó hiteladatokat erre az évre összesítettük.

⁹ A hitelállományra vonatkozó adatok: Román Nemzeti Bank: Credite și depozite în profil teritorial, <https://bnr.ro/Credite-si-depozite-in-profil-teritorial-3171.aspx> (letöltve 2021. április 23-án).

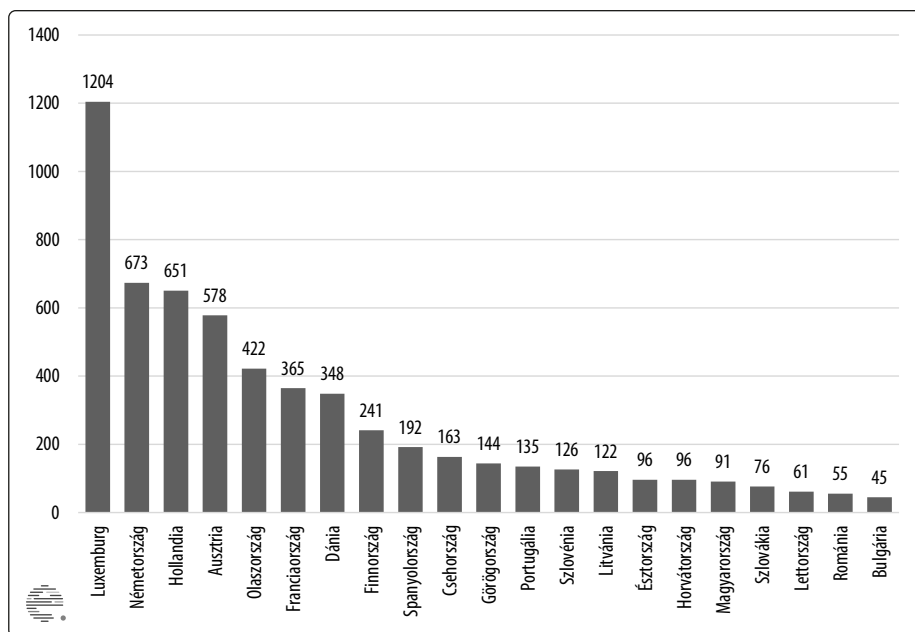
Az aktív vállalkozások számára vonatkozó adatok: Országos Statisztikai Intézet – vállalati statisztikák, INT1010 táblázat, <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table> (letöltve 2021. április 23-án). A nem pénzügyi profilú vállalkozások számát úgy kaptuk meg, hogy az aktív gazdasági egységek teljes számából kivontuk a pénzügyi és biztosítási kategóriába tartozó vállalatok számát (K kategória a CAEN Rev. 2 nomenklátor szerint).

lentősek, a két időpont között nagyon eltérő mértékben alakult a különböző régiókban a vállalatok egy főre eső hitelállománya: Székelyföldön több mint 40%-kal, a Partiumban 17%-kal csökkent, a Bánságban, Közép- és Észak-Erdélyben az erdélyi átlaghoz hasonlóan szinten maradt, Dél-Erdélyben pedig 17%-kal növekedett.

3. Bankbetétek

Az Európai Központi Bank nyilvántartásai szerint 2021 januárjában a pénzügyi ágazaton kívül tevékenykedő romániai vállalatok betétállománya összesen 29,8 milliárd eurót tett ki. Az egy vállalatra jutó betétek összege 55 274 euró volt, ezzel Románia a vállalati statisztikákat közlő 21 EU-s ország rangsorában – Bulgáriát megelőzve – az utolsó előtti helyen szerepelt. A romániai vállalatok átlagos megtakarítása az EU-s átlag (323 ezer euró) kevesebb mint egyötödének felel meg. A legtöbb megtakarítás a luxemburgi (1204 ezer euró), a németországi (673 ezer euró) és a holland (651 ezer euró) vállalatokra jutott.

4. ábra Egy vállalatra jutó betétállomány (ezer EUR, 2021. január)

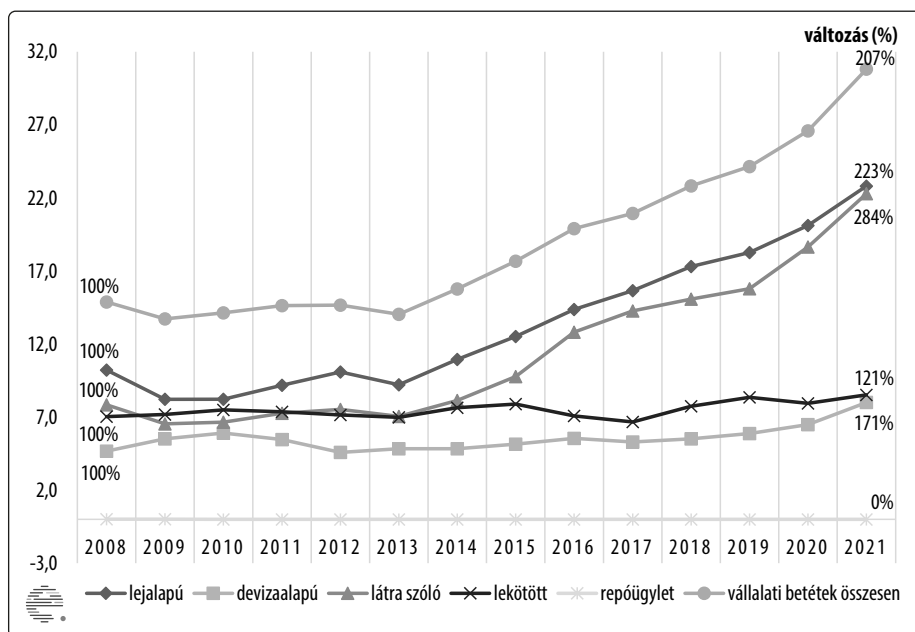


Forrás: Európai Központi Bank, MFI-mérlegstatisztika; Eurostat, vállalati demográfia¹⁰

¹⁰ Betétállományra vonatkozó adatsorok: Európai Központi Bank, MFI-mérlegstatisztika: <https://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=1000003157> (letöltve 2021. április 23-án).

A Román Nemzeti Bank kimutatásai szerint a vállalati betétállomány 2008 és 2021 januárja között a duplájára emelkedett. A megtakarítások pénzneme szerint a 2000-es évek végére ugyan enyhén megnövekedett a devizabetétek hányada (2010-ben 42% volt), a 2010-es évtized végére viszont újra 25% körülire csökkent. 2021 januárjában a betétek 72%-a volt látra szóló betét, ami tulajdonképpen a vállalatok folyószámláján található összegeket jelenti. A lekötött betétek összértéke 8,5 milliárd euró volt, ami azt jelenti, hogy az általános növekedés keveset változott az elmúlt tizenhárom évben (2021 januárjában a 2008-as volumen 121%-át jelentette).

5. ábra A vállalati betétállomány és annak relatív változása Romániában
(2008. január – 2021. január, milliárd EUR, ill. %)



Forrás: Román Nemzeti Bank, hitelek és betétek területi statisztikája; Országos Statisztikai Intézet, vállalati demográfia

Erdélyben a vállalati betétek volumene 2021 januárjában 7,2 milliárd euró volt, ami a teljes romániai állomány kevesebb mint negyedét (23,5%-át) tette ki. A betétek 56,2%-a Bukarest–Ilfovban bejegyzett vállalatokhoz tartozik, a havasalföldi vállalatok hozzájárulása 12,8, a moldvaiaké pedig 7,5%.

A vállalkozások számára vonatkozó adatsorok: Eurostat, Business demography by legal form (tábla kódja: BD_9AC_L_FORM_R2), https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/BD_9AC_L_FORM_R2__custom_319574/default/table?lang=en (letöltve 2021. április 23-án).

A 2019-re vonatkozó adatokból az derül ki, hogy egy átlagos erdélyi vállalat 25 ezer eurónyi, egy fővárosi vállalkozás 102 ezer eurónyi betéttel rendelkezett – az országos átlag pedig 41 ezer euró volt. Ez a mutató 2008 és 2019 között eltérő módon nőtt: a bővülés mértéke a fővárosban és környékén volt a legnagyobb (32 ezer euró), Havasalföldön pedig a legkisebb (5 ezer euró), Erdélyben is számottevő volt (10 ezer euró), de az országos átlag alatt maradt.

Erdélyen belül a legnagyobb betétállománnyal a dél-erdélyi vállalatok (33 ezer euró), a legkisebbel pedig az észak-erdélyiek rendelkeztek (13 ezer euró). Székelyföldön 2019-ben 22 ezer eurónyi volt az egy vállalatra jutó betét, ami 11 ezerrel több 2008-hoz képest. Ez 104%-os bővülést jelent, ami az erdélyi régiók közül a legmagasabb.

2. táblázat Vállalati betétállomány a nem pénzügyi szektorban

Régiók	Vállalati betétállomány (millió EUR)				Egy vállalatra jutó betétállomány (ezer EUR)			
	2008	2021	2021 (%)	Vált. (%)	2008	2019	Vált.	Vált. (%)
Románia	14 883	30 807	100,0	107	27 152	41 405	14 253	52
Erdély	3008	7226	23,5	140	15 256	25 333	10 077	66
Moldva	769	2316	7,5	201	9349	18 643	9294	99
Havasalföld	2097	3938	12,8	88	14 893	19 656	4763	32
Bukarest–Ilfov	9009	17 328	56,2	92	70 448	102 183	31 735	45
Erdély	3008	7226	100,0	140	15 256	25 333	10 077	66
Székelyföld	141	359	5,0	154	10 648	21 681	11 033	104
Közép-Erdély	616	1690	23,4	174	14 962	24 983	10 021	67
Partium	290	889	12,3	207	8 982	17 356	8374	93
Dél-Erdély	1109	2249	31,1	103	21 901	32 733	10 832	49
Bánáság	732	1611	22,3	120	17 579	29 292	11 713	67
Észak-Erdély	121	427	5,9	253	6612	13 259	6647	101

Forrás: Román Nemzeti Bank, hitelek és betétek területi statisztikája; Országos Statisztikai Intézet, vállalati demográfia

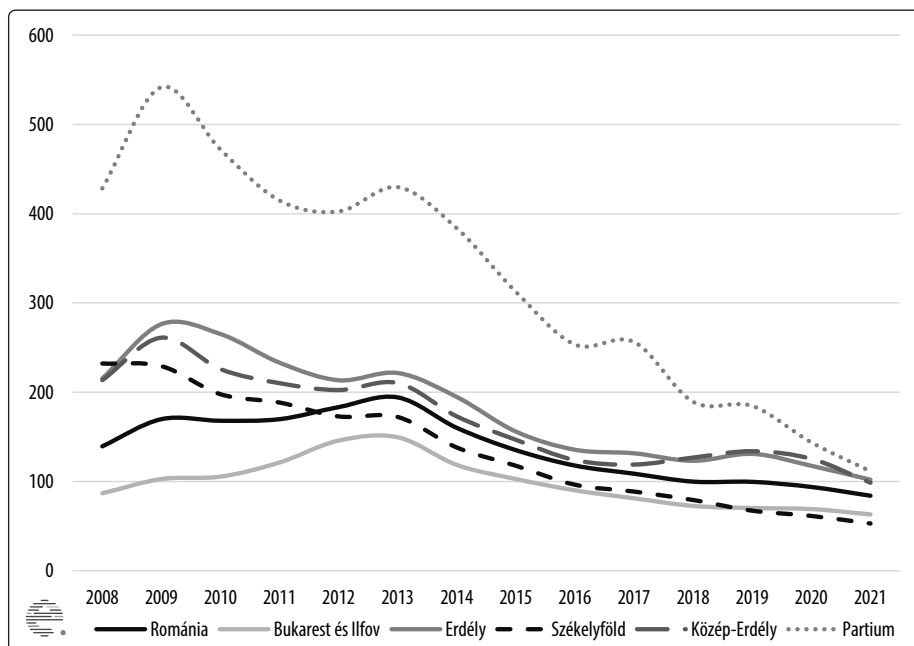
4. A hitel- és a betétállomány összehasonlítása

Romániában a 2008-as válságot követően a hitel- és a betétállomány egyaránt növekedett, ám lényegesen eltérő mértékben: a hitelezés expanziója mindössze 25%-os volt, a betétek névértéke viszont több mint kétszeresére nőtt. Összességében elmondható tehát, hogy ebben az időszakban lényegesen csökkentek a pénzügyi kockázatok a gazdaságban, a válság utáni hitelállomány-leépítési törekvések sikeresek voltak. Ebben a tekintetben viszont lényeges különbségek vannak a főváros és a vidék között: míg Bukarest–Ilfovban a hitelek 140%-kal, a betétek pedig 192%-kal nőttek, Erdélyben 113%-os volt a hitel-, és 240%-os a betétállomány expanziója. Erdélyen

belül a Székelyföldön és a Partiumban pedig kifejezetten csökkent a hitelek mennyisége (42, illetve 20%-kal), a betétállomány viszont az átlagot meghaladó ütemben nőtt. A magyarok által sűrűbben lakott vidékeken tehát a vállalatok eladósodásához kapcsolódó kockázatok még inkább csökkentek.

A hitel- és a betétállomány viszonyának az alakulását szintetikusán a hitel/betét mutatóval fejezhetjük ki. Ezt annak a megállapítására használják, hogy mennyire stabil a bankok finanszírozása, a hitelállomány mekkora arányát tudják fedezni a bankbetétekből. Mivel a regulációs környezet egy országon belül hasonló, a mutató által jelzett regionális eltérések beszédesebbek lehetnek a vállalkozások hitelezési és megtakarítási gyakorlatainak a szempontjából is. Eszerint a mutató értéke 2013-ban állt a legmagasabban, a hitelállomány országosan a betétek 194%-át tette ki, azóta viszont egy fokozatos csökkenést mutat, 2021 januárjában már 84% volt az értéke. Erdélyben a mutató csökkenése már 2009-ben elindult, az azóta eltelt 12 év alatt 276%-ról 106%-ra csökkent. Az erdélyi régiók közül a Partiumban és Észak-Erdélyben volt kiemelkedően a legnagyobb (542, illetve 490%), Dél-Erdélyben és Székelyföldön a legalacsonyabb (219, illetve 229%), 2021 januárjában 53% (Székelyföld) és 137% (Bánság) között változik. Összességében tehát egy általános csökkenő trend mellett egy nivellálódás is megfigyelhető a régiók közötti távolságokban.

6. ábra A vállalati hitel-betét arány változása (2008–2021, %)

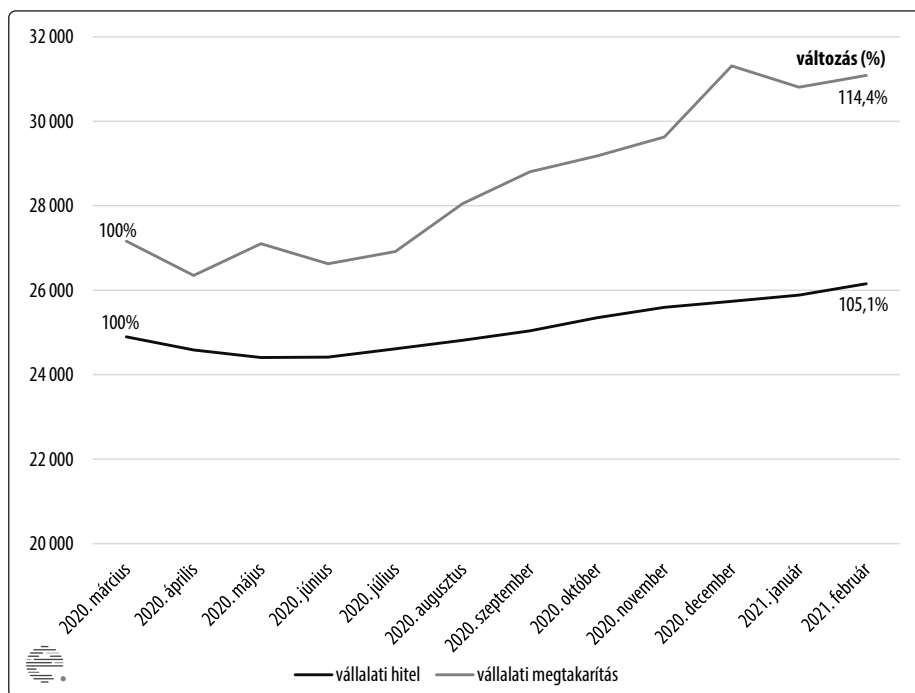


Forrás: Román Nemzeti Bank, hitelek és betétek területi statisztikája

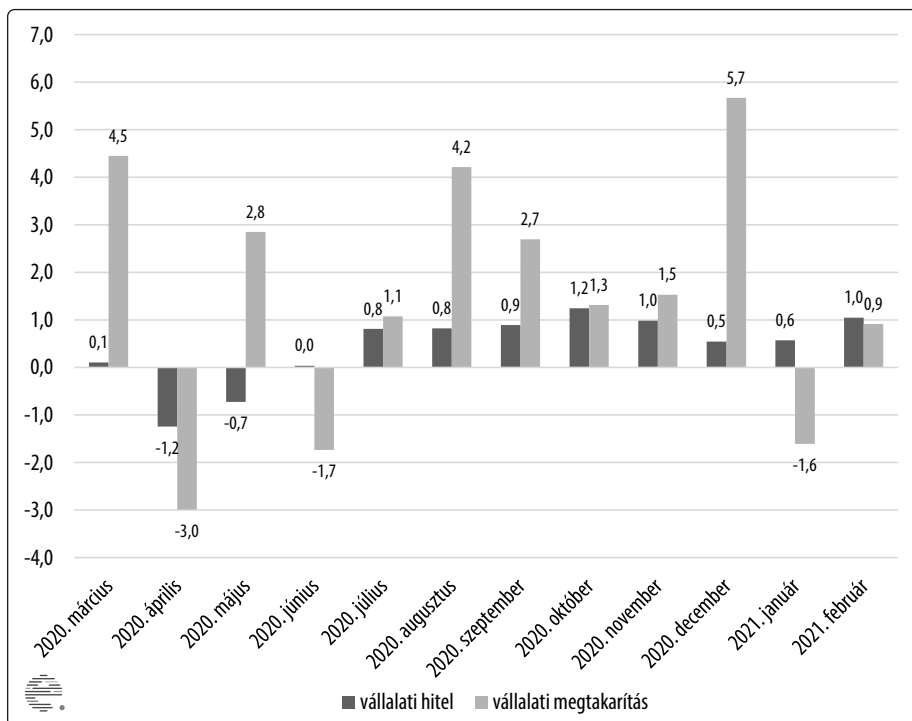
5. A hitel- és a betétállomány változása a járvány ideje alatt

2020. március és 2021. február között a vállalati hitelállomány 5,1%-ot, a betétállomány pedig 14,4%-ot emelkedett. A hitelvolumen csupán a szigorú korlátozások idején, áprilisban és májusban csökkent az előző hónapokhoz képest, júliustól már havi 0,5–1%-os növekedés látható. A betétállomány tekintetében nagyobb volt az ingadozás, de a változás mindössze három hónapban, 2020 áprilisában és júniusában, valamint 2021 januárjában esett a negatív tartományba. Összességében elmondható tehát, hogy a járvány időszakát, 2021. február végéig a tartalékolás, valamint a kiadások visszafogása jellemezte, a hitelezés növekedése mellett.

7. ábra A vállalati hitel- és betétállomány havi változása 2020. március és 2021. február között
(millió EUR, ill. %)



8. ábra A vállalati hitel- és betétállomány havi relatív változása
2020. március és 2021. február között (%)



Forrás: Román Nemzeti Bank, hitelek és betétek területi statisztikája

Az éves ciklikus hatásokat kiküszöbölendő a 2020. március – 2021. február közötti számsorokat összehasonlítottuk az egy évvel korábbi, valamint a 2008. január és 2020. december közötti időszak éves átlagaival. Ebből az látszik, hogy a hitelek és a megtakarítások mennyisége a járvány idején jelentősen megugrott az előző évhez és a sokéves átlaghoz viszonyítva is. A vállalati hitelállomány növekedése 5,1%-os volt a 2019-re jellemző 2,8%-os és az elmúlt 13 évben regisztrált 1,7%-hoz képest. A megtakarítások bővülése még látványosabb volt: miközben a sokéves átlagnövekedés 5,8%-os volt, a járvány időszakában 14,5%-ot emelkedett az állomány.

Az országos átlaghoz képest Erdélyben a járvány idején még nagyobb volt a bővülés: a hitelállomány 6,5%-kal, a betétállomány pedig 19,6%-kal növekedett. Általában elmondható, hogy a gazdaságilag elmaradottabb régiókban gyorsabb, a fejlettebbekben pedig lassúbb volt a növekedés mértéke: Székelyföldön a hitelek 10,8%-kal, Közép-Erdélyben pedig 5%-kal növekedtek, a betétek mennyisége pedig 28,7, illetve 18,8%-kal lett több. Összességében megállapítható, hogy a vállalatok betétállományának ilyen mértékű bővülésére a vizsgált időszakban nem volt példa egyik régióban sem.

3. táblázat A vállalati hitel- és betétállomány változása
1) 2008 és 2020 között (éves átlagok), 2) a járványt megelőző egy évben és
3) a járvány idején (%)

	Románia			Erdély			Székelyföld			Partium			Közép-Erdély		
	'08-'20	'19	'20	'08-'20	'19	'20	'08-'20	'19	'20	'08-'20	'19	'20	'08-'20	'19	'20
vállalati hitel	1,7	2,8	5,1	1,0	2,0	6,5	-4,1	2,2	10,8	-1,7	-7,3	2,4	1,8	1,8	5,0
vállalati megtakarítás	5,8	11,1	14,5	7,0	13,0	19,6	7,5	27,2	28,7	9,0	25,0	28,0	8,1	11,4	18,8

'08-'20 2008. január és 2020. december közötti éves átlagos változás

'19 2019. március és 2020. február közötti változás

'20 2020. március és 2021. február közötti változás

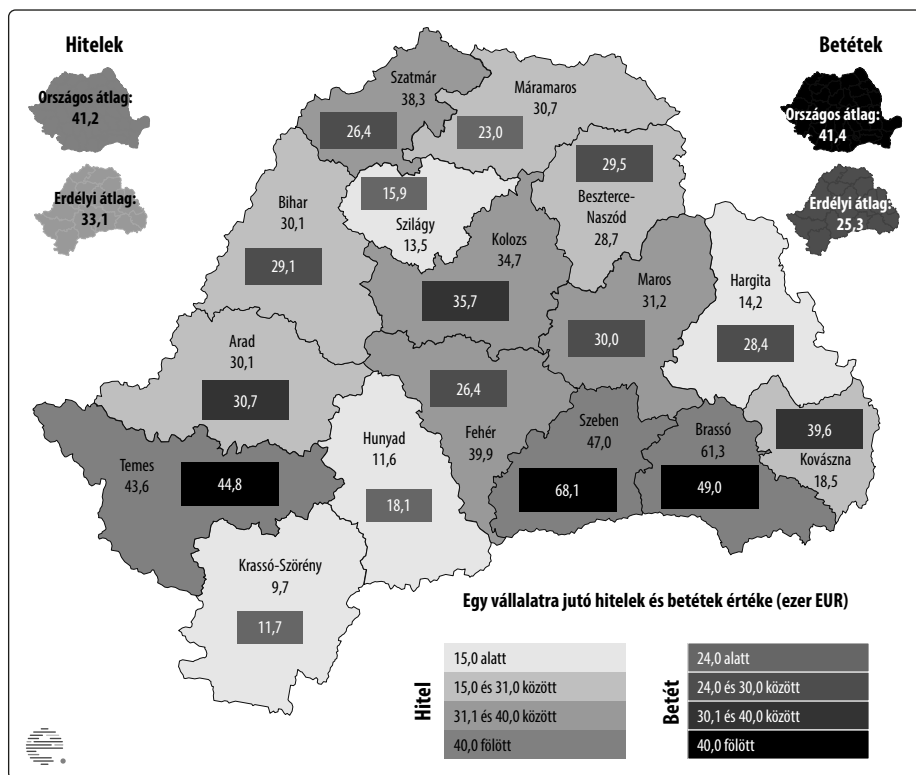
Forrás: Román Nemzeti Bank, hitelek és betétek területi statisztikája

Amint azt a bevezetőben is jeleztük, a járvány alatt a vállalati betétek növekedése a recesszió előjele is lehet. Bizonytalan gazdasági környezetben ugyanis a vállalatok óvatosabbak a befektetések kihelyezésében, késleltetik a beruházásaikat, ami a készpénzállomány növekedésében mutatkozhat meg.

Ennek a bizonytalansággal kapcsolatos okfejtésnek látszólag ellentmond az, hogy a hitelállomány viszont nagyot nőtt az előző évekhez képest. Ez a növekedés viszont minden bizonnyal a kormányzat – EU által is szorgalmazott és támogatott – pénzügyi-költségvetési beavatkozásainak, illetve az anticiklikus reformok fele való hirtelen átfordulásnak köszönhető. Ezek közül hármat emelnénk ki: a hitelmoratórium bevezetését, a vállalati hitelgaranciák bővítését és a kamatpolitikát. A hitelmoratórium bevezetésével az állománynak az a része, ahol elmaradtak a törlesztések, értelemszerűen állandó maradt, nem csökkent, mint korábban. Továbbá a járvány évében jelentősen növelték a hitelek állami háttérű kezességvállalását, bővítették a vállalati hitelgaranciákat, aminek a hatására az újonnan kihelyezett hitelek mennyisége is növekedett. Végül pedig a monetáris politikának az alacsony kamatrátá mellett eddigi elkötelezettsége szintén fenntarthatta, vagy akár növelhette a hiteligénylők bizalmát.

Mivel ezekkel az eszközökkel a kormányzat a hitelhez kapcsolódó kockázatok egy nagyobb hányadát vette le a vállalkozások, illetve a bankok válláról, mint korábban, ezért feltehetőleg többen döntöttek úgy, hogy kifizetéseiket és beruházásaikat ezekkel a megnyíló lehetőségekkel finanszírozzák, és kevésbé kockáztatják a saját megtakarításaikat.

1. térkép Az egy vállalatra eső hitel- és betétállomány Erdély megyéiben
(ezer EUR), 2021. február



Közzététel: 2021. május 25.